

Kroon in het spel was. Is men geneigd Emma op het eerste punt, het opvoedingssysteem, thans minder toe te juichen dan in het verleden, voor het tweede punt, haar staatkundige rol, kan men volgens de opvatting van M.E. Verburg⁴²⁾ niet anders dan respect hebben. Nauwgezet blijvend binnen haar constitutionele bevoegdheden heeft de regentes er het stempel van haar onzelfzuchtige doch krachtige persoonlijkheid op gedrukt.

Eén aspect van koningin Emma, dat niet zo bekend schijnt te zijn, trekt de aandacht bij het lezen over de bezoeken die zij aan Rotterdam bracht, namelijk haar fascinatie door de rivier, de havens en de scheepvaart. Overigens heeft een voorliefde voor wat er op het water gebeurt ook iets algemeen menselijks en hoeft daarom niet zonder meer als een uitgesproken kenmerk van een persoonlijkheid te worden gezien. Een boottochtje waar of wanneer ook ondernomen zal bij de meeste mensen wel op waardering kunnen rekenen. Toch ontkomt men niet aan de indruk dat er bij Emma echte belangstelling bestond, die haar noopte als onderdeel van een bezoek een boottocht te maken of zich - al was het maar even - langs de waterkant te laten rijden.

In het programma van het zojuist genoemde eerste bezoek valt het op dat de reis vanaf Hoek van Holland naar Rotterdam per boot werd gemaakt. Dat betekende een boottocht van twee-en-een-half uur, een grote hap tijd uit een overigens propvol programma. Dat dit vervoermiddel op haar eigen verzoek zou zijn gekozen, is niet gezegd. In Rotterdam waren autoriteiten en krantschrijvers zich terdege bewust van de gunstige indruk die men kreeg als men Rotterdam van de rivierzijde naderde⁴³⁾. Bovendien ging het om het leggen van een gedenksteen ter ere van de havenwerken in Zuid, dat doel gaf als vanzelfsprekend aanleiding tot een boottocht. Zeker mag worden aangenomen dat, als zoveel andere mensen, ook koningin Emma onder de indruk is gekomen van de prachtige tocht.

Bij haar tweede bezoek in 1891 hadden Emma en Wilhelmina in het Bootwerkershuisje gezeten, maar van daaruit weinig kunnen zien van het water. Op de 'Hohenzollern' was het zicht beter geweest, maar de plicht een afscheidsconversatie op gang te houden met de echtgenote van de Duitse keizer, terwijl deze alsnog de erewacht inspecteerde, zal weinig gelegenheid hebben geboden tot genieten van het heerlijke riviergezicht.

Bij het bezoek op 25 september 1899 stonden de haven en de scheepvaart in het middelpunt van de belangstelling. Koningin